

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese**

(COM(2010) 392 galutinis – 2010/0215 (COD))

(2011/C 54/15)

Pagrindinis pranešėjas **Antonello PEZZINI**

2010 m. rugsėjo 29 d. Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

*Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese*

COM (2010) 392 galutinis – 2010/0215 (COD).

2010 m. spalio 20 d. Komiteto biuras pavedė Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 467-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. gruodžio 8–9 d. (2010 m. gruodžio 8 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Antonello Pezzini ir priėmė šią nuomonę 161 nariui balsavus už, 3 – susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijos tikslui parengti išsamų teisės aktų paketą, kuris padėtų užtikrinti bendras procesines teises baudžiamajame procese ES valstybėse narėse.

1.2 Teisė į konkrečią ir tikslią informaciją yra Sąjungos teisinės tradicijos dalis ir darosi vis svarbesnė dėl didėjančio valstybių narių piliečių judumo Europos Sąjungoje.

1.3 Trečiųjų šalių piliečiai, kurių vis daugėja Europos Sąjungos teritorijoje, taip pat gali konstatuoti, kad Sąjungos teisinė kultūra yra aukšta, procedūros aiškos, atspindinčios pagarbą net ir asmenims, patraukto baudžiamojon atsakomybėn, teisėms.

1.4 EESRK nuomone, direktyva grindžiamas nacionalinių teisės aktų suderinimas turi tapti teismų bendradarbiavimo pagrindu, taip pat padėti įgyvendinti į ES sutartį (SESV ir Europos Sąjungos sutartis) įtrauktą Pagrindinių teisių chartiją.

1.5 EESRK mano, kad pagrindinių žmogaus teisių apsauga taikant bendras procedūras be jokios abejonės yra svarbi sanglaudai ir skatina laisvą piliečių judėjimą ES viduje.

## 2. Bendrosios pastabos

2.1 Siekdama užtikrinti vieną pagrindinių teisių – teisę į teisingą ir teisinės valstybės principus atitinkantį baudžiamąjį procesą, Europos Sąjunga ėmėsi konkretaus veiksmo stiprindama įtariamųjų ir kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesines teises.

2.2 Šiuo bendru veiksmu taip pat siekiama stiprinti teises į gynybą. Tai labai svarbu, visų pirma todėl, kad tokiu būdu didinamas pasitikėjimas Europos teisingumo erdve ir įgyvendinamas baudžiamųjų nuosprendžių abipusio pripažinimo principas.

2.3 Iš tikrųjų, dėl vidaus sienų panaikinimo ir vis didesnio naudojimosi judėjimo bei apsigyvenimo laisvėmis padaugėjo asmenų, dalyvaujančių baudžiamuosiuose procesuose kitoje, ne savo gyvenamosios vietos, valstybėje narėje.

2.4 2009 m. lapkričio 30 d. ES Tarybos rezoliucijoje 2009/C295/01 primenamos:

- 1999 m. Tamperės Europos Vadovų Tarybų išvados,
- 2004 m. Hagos programa,
- 2009 m. gruodžio mėn. Stokholmo programa 2010–2014 m. laikotarpiui

ir apskritai siūloma palaipsniui pasiekti, kad būtų nuosekliai laikomasi teisingo bylos nagrinėjimo teisės ir ji būtų visapusiškai taikoma.

2.4.1 Ši rezoliucija atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje aiškiai išdėstytą principą ir sudaro bendrą įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose teisių apsaugos pagrindą.

2.5 Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir gynybos teisės taip pat numatytos ES Pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniuose <sup>(1)</sup>.

2.6 Minėtoje Tarybos rezoliucijoje išdėstyta šešių punktų veiksmų plane numatytos šios prioritetinės priemonės:

- A priemonė: kadangi, norint visiškai įgyvendinti gynybos teises, reikia šias teises žinoti, veiksmų plane numatyta, kad jeigu įtariamasis ar kaltinamasis nekalba kalba, kuri vartojama procese, ar jos nesupranta, jis turi teisę į vertėjo žodžiu paslaugas ir į būtinų procesinių dokumentų vertimą raštu <sup>(2)</sup>,
- B priemonė: ši priemonė numato, kad asmuo, kuris įtariamasis ar kaltinamas įvykdęs nusikaltimą, turėtų žodžiu ar atitinkamais atvejais raštu gauti informaciją apie savo pagrindines teises, pvz., pateikiant pranešimą apie teises. Be to, įtariamasis taip pat turėtų greitai gauti informaciją apie jam pateiktą kaltinimą pobūdį ir pagrindą. Asmuo, kuriam pareikšti kaltinimai, turi turėti teisę tinkamu laiku gauti informaciją, kuri būtina norint pasiruošti gynybai.

### 3. Pasiūlymo turinys

3.1 Vadovaudamasi 2010 m. liepos 27 d. Tarybos rezoliucijos suteiktais įgaliojimais, Komisija pateikė pasiūlymą dėl direktyvos (COM(2010) 392 galutinis) dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese.

3.2 Šiuo pasiūlymu dėl direktyvos siekiama konkrečiai įgyvendinti veiksmų plano B priemonę nustatant teisės į informaciją baudžiamajame procese visoje Europos Sąjungoje bendrus būtiniausius standartus.

<sup>(1)</sup> Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos **5 straipsnio 2 dalyje** (*Teisė į laisvę ir saugumą*) nustatyta, kad: „kiekvienam suimtajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešama, dėl ko jis suimamas ir kuo kaltinamas“;

**6 straipsnio 3 dalyje** (*Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą*) nustatyta, kad: „kiekvienas asmuo, kaltinamas nusikaltimo padarymu, turi teisę mažiausiai į šias garantijas: a) kad jam būtų skubiai ir nuodugniai pranešta tokia kalba, kurią jis supranta, apie pareiškiamo jam kaltinimo pagrindą ir motyvus; b) kad jis turėtų pakankamai laiko ir galimybių pasiruošti savo gynybai; e) kad jis galėtų nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu jis nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba“.

Tos pačios teisingo bylos nagrinėjimo garantijos aiškiai išdėstytos Italijos Konstitucijos **111 str.**, su pakeitimais, padarytais Konstituciniu įstatymu Nr. 2/1999.

<sup>(2)</sup> Direktyva 2010/64, paskelbta OL L 280, 2010 10 26, įsigaliojusi 2010 m. spalio 20 d.

3.3 Taigi, teisės aktuose numatyta, kad baudžiamojo persekiojimo institucijos įpareigosios ne tik suteikti įtariamajam reikalingą informaciją, bet ir tinkamai su ja supažindinti gynybą.

3.4 Šios pozityvios ir racionalios priemonės visų pirma turėtų praktiškai padėti sutrumpinti teisminių procedūrų trukmę ir sumažinti jų kainą, tuo pačiu sumažėtų teismo klaidų ir apeliacijų skaičius.

3.5 Tokiu būdu šios priemonės, nors ir ribotos, kompensuotų papildomą finansinę naštą, kuri, be abejonės, susidarys dėl informavimo priemonių diegimo ir praktinio įgyvendinimo.

### 4. Specialiosios pastabos

4.1 18 konstatuojamoji dalis. Pasakymas „*prieš pat pradedant baudžiamąjį procesą (...) turėtų būti pateikiama informacija apie teises*“ yra prieštaringas. Turėtų būti tiksliai nustatyta, kada turi būti pranešama žodžiu arba raštu apie kaltinimą.

4.2 19 konstatuojamoji dalis. Pasakymas „*informacija apie šias tuo momentu svarbias procesines teises*“ atrodo neaiškus. Būtų geriau aiškiau apibrėžti šių taikomų procesinių teisių pobūdį ir apimtį, visų pirma tam, kad būtų galima užtikrinti veiksmingą gynybą.

4.3 21 konstatuojamoji dalis. Pasakymas „*rimtas pavojus (...) vidaus saugumui*“ konstatuojamosios dalies pabaigoje gali pasirodyti neaiškus. Tačiau būdvardis „rimtas“ turėtų būti paliktas, kad būtų išvengta galimo valstybių narių noro prisidengus „*vidaus saugumo užtikrinimu*“ imtis „*politinio*“ savivaliavimo.

4.4 22 konstatuojamoji dalis. Skaidrumo požiūriu pasakymas „*mechanizmas, kuris leistų patikrinti, ar įtariamasis ar kaltinamasis...*“ būtų tikslesnis, jeigu po „*patikrinti*“ būtų pridėta „*naudojant formuliara*“.

4.5 3 straipsnio 1 dalis. Žodį „*greitai*“ būtų galima prasmingai pakeisti pasakymu „*atlikus pirmąjį veiksmą*“.

4.6 3 straipsnio 2 dalis, paskutinė pastraipa. Pasakymą „*būti nedelsiant pristatytam*“ reikėtų pakeisti formuluote „*būti skubiai pristatomas*“, kaip tai yra Europos žmogaus teisių konvencijos 5 straipsnio 3 dalyje.

4.7 4 straipsnio 1 dalis: žodį „*greitai*“ reikėtų pakeisti pasakymu „*tuo momentu*“.

4.8 6 straipsnis. Kadangi direktyvoje taip pat kalbama apie teisę į informaciją apie kaltinimus ne tik bylos nagrinėjimo metu, bet ir „ikiteisminio proceso“ metu, teisės akte turėtų būti patikslinta, kad informacija apie kaltinimus turėtų būti pateikta taip pat ir tuo metu, kai tyrimą vykdo policija arba bent jau tuo atveju, kai turimas teisės saugos institucijos įgaliojimas ir pareiškiami pirminiai kaltinimai.

4.9 6 straipsnio 1 dalį reikėtų iš dalies pakeisti taip: „Valstybės narės užtikrina, kad įtariamajam arba kaltinamajam būtų pateikta pakankamai informacijos apie įtarimus ar kaltinimus ir pagrindą įtarimams ar kaltinimams, kad būtų užtikrintas teisingas baudžiamasis procesas“, kadangi tai atitiktų EŽTK 6 straipsnio 3 dalies a punkte, kuriame konkrečiai kalbama apie kaltinimo motyvus, vartojamą sąvoką.

4.10 7 straipsnio 3 dalis. Direktyvos tekste visomis kalbomis reikėtų palikti nuorodą „*indagine preliminari*“ (preliminarūs tyrimai) ir vengti pasakymo „*fase istruttoria*“ (ikiteisminis procesas), kadangi daugelyje teisinių sistemų nėra tikslaus ekvivalento.

4.11 6 straipsnio 3 dalies a įtrauka: Vietoje „aplinkybių, kuriomis padaryta nusikalstama veika“ turėtų būti „aplinkybių, kuriomis įtariama, kad padaryta nusikalstama veika“, nes kaltinimo metu dar nėra nustatyta, ar nusikalstama veika tikrai buvo padaryta. Tokia išvada galima tik išnagrinėjus bylą.

4.12 6 straipsnio 3 dalis, a punktas. Pasakymas „įskaitant veikos padarymo laiką, vietą ir įtariamojo arba kaltinamojo dalyvavimo darant veiką laipsnį“ būtų tikslesnis, jeigu žodis „laipsnį“ būtų pakeistas formuluote „faktinį vaidmenį“.

4.13 6 straipsnio 3 dalis: įrašyti tris naujus punktus:

- „c) sankcijos, taikomos už pirmiau aprašytą nusikalstamą veiką, dydis;
- d) terminai ir gynybos būdai bei įrodymo priemonės;
- e) kiekvieno prisipažinimo atitinkamas įvertinimas.“

4.14 7 straipsnio 2 dalis. Kai įgyvendinamas *slaptumas*, kuriuo remiantis gali būti neišduodami leidimai užbaigus baudžiamąjį tyrimą susipažinti su kai kuriais dokumentais, kompetentingoms teisės saugos institucijoms neturėtų būti suteikiama pernelyg didelė veiksmų laisvė, kadangi tyrimui pasibaigus paprastai galima laisvai susipažinti su procesiniais dokumentais.

4.15 7 straipsnio 3 dalis. Direktyvos tekste visomis kalbomis reikėtų palikti nuorodą „*indagine preliminari*“ (preliminarūs tyrimai) ir vengti pasakymo „*fase istruttoria*“ (ikiteisminis procesas), kadangi daugelyje teisinių sistemų nėra tikslaus ekvivalento.

2010 m. gruodžio 8 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Staffan NILSSON